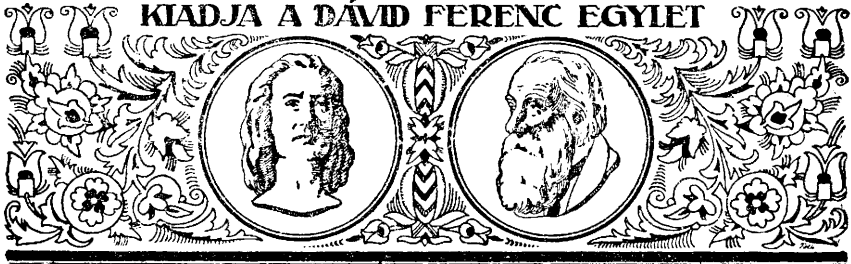

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A 90 éves unitárius püspök.

A világ unitáriusainak egyetlen püspöke páratlan egyéniség a maga nemében; de páratlan az az ünnepségek is, amelyet az amerikai és angol unitáriusok szívélyes üdvözlése mellett a magyar unitáriusok, sőt az egész magyarság rendezett Főt. urunknak 90-ik születésnapja alkalmával.

Az ünnepségek két ízben folyt le és pedig aug. 8-án, szombaton este 9 órakor az u. n. szerenád volt, mely alkalommal a kolozsvári Iparos Dalkör, Törekvés Dalkör, Egység-Dalkör és a Csizmadiák Dalköre énekelt Rezik Károly és Útő Lajos karnagyok vezetése mellett. Az énekek mű- és népdalok voltak. A püspöki lakás nagy udvara tömve volt áhítatos hallgatósággal s Ferencz József püspök ur a gyönyörű énekek után megható köszönetet mondott a dalköröknek és a közönségnek.

Ki kell emelnünk az ősz Főpásztornak ama kívánságát, hogy a dalolók társaságába való befogadtatását kérte, mert ifjabb korában alkalmas hangjával ő is a legnagyobb szeretettel énekelte a népdalokat, dalait annak a népnek, melynek nyelvéért, boldogulásáért fáradni soha meg nem szünik. Dalaiban él népünk s amíg vannak szép népdalaink és népünk azokat szeretettel, érzéssel éneklí, addig jövének is van, addig rossz emberek nem lehetünk.

Hadd szóljon tehát a dal a népnek ajkán, hadd buzogjon fel a nép szívének mélységeiből a szív drága gyöngye és értékes kincs: az ének, a népdal!

A négy dalkör aztán elénekelte a régi jó dalokat: Káka tövén költ a ruca és Ezt a kerek erdőt járom én.

Az ünnepségek második része aug. 9-én a születés napon volt az E. K. T. gyűlése keretében, a templomban.

20.000 leu.

Dr. Ferenczy Géza főgondnok ur elnöklése mellett vasárnap d. e. 9 órakor az Egyházi Képviselő Tanácsban olvasták fel Főt. püspök ur 20.000 leus adományát, mely szerint a 90 éves főpásztor a Magyar Unitárius Egyház történetét óhajtaná megíratni akár megbizás, akár pályázathirdetés alapján.

Ez a cselekedet nemcsak méltó volt a nagy ünnepelthez, hanem szép is, mert aki maga is annyit irt s oly sokat foglalkozott Egyházunk történetével és mindezek után azt alaposan megíratni óhajtja, az kell, hogy Egyháza életét, munkásságát, feladatát szeresse.

Tekintettel arra, hogy nekünk vannak kiváló kutatóink e téren, gondoljuk, hogy akadni fog olyan ember, aki a feladatot az Egyházhoz méltóan oldja meg.

A templomban.

A kolozsvári unitárius templom e napon nem bizonyult nagynak, mert teljesen zsúfolásig megtelt. Az Unitárius Egyház vezetősége a Tanácssteremből a püspöki lakásra ment, ahol egy érdekes dolog történt. Ezt azért említjük meg, hogy a Föt. ur gondosságát, családjá iránt való szeretetét az olvasó is lássa. Tréfásan jegyezte meg a mélt. főgondnok ur hívására, hogy ha Ő is elmegy hazulról az Egyház vezetőségével, otthön az ajtót ki fogja bezárni.

A kisebb családból a nagyobb családi körbe, a templomba vonult aztán, ahol az összegyűlt nagy sokaság felállott s buzgón énekelte a bemeneteli éneket, miközben a püspök, a főgondnok és főjegyző a számukra kijelölt díszhelyet elfoglalta. Elhangzott az „Élő Isten, egybegyűltünk“ és „Áldott az Úr, a mi Istenünk“ kezdetű ének, mire Dr. Boros György egyh. főjegyző lépett a szószékre s olvasta fel megható, elmélyedő és a magasságba emelő alkalmi imáját.

Ezt követte Rezik Károly igazgató vezetése mellett Schubert „Áriá“-ja, melyet énekelte a Magyar Zenekonzervatórium énekkara s kísért a zenekar.

Az ünnepi beszédet Józan Miklós budapesti esperes-lelkész, magyarországi püspöki vikárius mondotta Pál Rómab. 11¹³ alapján, hol szó van a hivatásos szolgálat ékesítéséről. Pál apostol odaadó munkájával méltó képviselője a hivatásos embernek; lehet mindannyiunk eszményképe; a főpásztor is őt követte sokoldalú nemes tevékenységében.

A beszéd után újból az előbb említett ének- és zenekar ad elő részletet Le Beau: Ruth oratoriumból s megkezdődnek az üdvözlések.

Az üdvözlések.

Az Unitárius Egyház részéről Dr. Ferenczy Géza főgondnok ur mond tömör és a Föt. ur munkásságát röviden összefoglaló és méltató üdvözlést, sajnálván, hogy Br. Petrichevich-Horváth Kálmán főg. ur gyengélkedése miatt nem lehet jelen a felemelő pillanatokban.

Az *Unitárius Lelkészkör* üdvözlét minden tekintetben méltóképen tolmácsolta Kovács Lajos elnök, aki gondosan szerkesztett mondatokban találóan mutatott rá ama viszonyra, amely az Egyház lelkészei és a püspök ur között van. Éltette a Méltóságos aszszonyt is.

A *Dávid Ferencz-Egylet* részéről Dr. Boros György ügyvezető elnök beszélt, megemlítve, hogy annak idején a Főt. ur köszöntötte a 90 éves Dr. Brassait.

Az *Unitárius Irodalmi Társaság* szónoka Vári Albert alelnök volt s örömmel emlékezett meg a Társaság érdemes elnökének, a püspök urnak irodalmi tevékenységéről.

A *Nők Szövetsége* üdvözlét Dr. Boros Györgyné elnöknő önagysága tolmácsolta megható szép szavakban.

A *nép nevében* ügyesen beszélt Bodor Ferenc vargyasi egyházközségi gondnokunk, aki méltó képviselője volt népünknek s aki méltó büszkesége fájának odaadó tevékenységével. Jól esett hallanunk szavait s éreztük, hogy általa elmondja jó kívánatát minden jóérzésű emberünk, férfi és nő egyaránt. Kifejezést adott annak a ragaszkodásnak és áldozatkészségnek, amely egész vallásközönségünk lelkében él Egyháza és főpásztorával szemben.

A *református Egyház* képviselőjében Dr. Nagy Károly püspök ur mondott baráti üdvözlét. Amidőn kifejezte a reformátusok őszinte hódolatát és nagybecsülését az ősz pátriárkával „Józsi Bácsival“ szemben, beszélt Joel próféta szavaival arról, hogy az ifjak látásokat látnak s az öregek álmokat álmodnak. Kívánta a látások és álmok teljesülését. Biztosította a Főt. urat arról, hogy a megpróbáltatások az Egyházakat, mindannyiunkat megerősítettek és megerősítenek.

A *róm. katolikusok* jó kívánatait Matskássy Pál, a Státus Igazgatóságának alelnöke mondotta el közvetlen baráti meleg szavakban s kiemelte, hogy püspökünknek az emberekkel való érintkezése mindég a legbarátságosabb és a legszerencsésebb volt.

A *piárista rendfőnök* Dr. Patai József gyönyörű beszédében arra emlékeztette a Főt. urat, hogy Jakab Elek történetírónk szavai szerint Kolozsváron a felekezeti béke kezdete összeesik a piáristáknak ide való beköltözésével.

A *kolozsvári ág. evangélikusok* üdvözlét Dr. Schul'er Rudolf adta át német és magyar nyelven, Jánossy segédlelkész kíséretében.

Az *Országos Magyarpárt* Dr. Várady Aurél ügyvezetőjével képviseltette magát, aki egynek mondta az unitáriust a magyarral s a magyart az unitáriussal. Szerinte konzervatívoknak kell lennünk értékeink megbecsülhetéseért és radikálisoknak jogaink kivívhatóságért és megőrizhetéseért.

Az *Emke* üdvözlét Sándor József alelnök adta elő s kiemelte, hogy a Főt. urat az Emke disztagjai sorába olyan nevek után iktatta, minők Kossuth Lajos, Baross Gábor, Jókai Mór, Munkácsy Mihály voltak. Főt. asszonyt is melegen üdvözlölte, mint aki lehe-

tővé tette, hogy az ünnepelt olyan sokirányú közszolgálatot teljesíthessen s így közművelődésünknek olyan kimagasló tényezője lehessen.

Az *Erdélyi Irodalmi Társaság* Dózsa Endre elnök személyében volt képviselve, ki irodalmi magaslaton álló üdvözlését meghatottsággal olvasta fel.

Az *erdélyi és bánáti népkisebbségi ujságírók* elnöke, Dr. Paál Árpád mély érzéssel üdvözölte ünnepeltben a lelkiismereti szabadság bátor harcosát.

A *kolozsvári magyar színház* részéről Janovics Jenő igazgató mélyen járó gondolatokat jutlatott kifejezésre s rámutatott arra, hogy a színészet eredete visszamegy a templomba s ma is mindkettőnek nagyfontosságú elhivatása van a népművelés terén.

A *nemzeti kaszinó* üdvözlését Nagy Károly püspök tolmácsolta, míg

az *Erd. Múzeum Egylet orvosi szakosztálya* képviseletében Dr. Veress Ferenc szólott. Dr. Szádeczky Gyula beszélt az *Erd. Múzeum-Egylet természettud. szakosztálya* és a *Kárpát-Egyesület* s végül Inczédi Joksmán Ödön a *Romániai Magyar Dalosszövetség* nevében.

és a „*Hangya*“ *szövetkezet* részéről Dr. Szentiványi Árpád üdvözölte őméltóságát.

A *zsidó hitközségek* is képviseltették magukat s mindezeket önszántukból a jóakarát vezérelte az unitárius templomba a nagy ünnepekre.

Főt. püspök ur köszönő beszéde lendületes és valóságos szónoki beszéd volt, tele gazdag fordulatokban. Meghatva mondott köszönetet a megbecsültetésért s érdekesen szólott arról, hogy jelenleg 90 éves korában miről gondolkodik. Hálás — mondja — az isteni gondviselésnek, hogy őt magyarnak teremtette s bár jó romániai honpolgár és másokkal is megtartatja a törvényeket, ez őt magyarságában a legkevésbé sem korlátozza. Akar és tud jó honpolgár lenni és ugyanakkor jó magyar.

A halált természetes törvényszerűségnek tartja s attól soha egy pillanatig sem fél, mert az Istenbe és az örökéletbe vetett hite mindennél nagyobb.

E hitvallás után Dr. Szent-Iványi József isk. felügy. gondnok indítványára elhatározták, hogy az ünnepség lefolyását és elmondott beszédeit kinyomatják.

Főt. püspök ur gyönyörű imába kezd s a közönség állva hallgatja, amint az ősz pátriárka lelkiszemei előtt elvonulnak élete legfőbb értékei, mikéért Istennek buzgó hálát ad. Ez értékek között vannak a szülők, a család, a feleség, a gyermekek, az Egyház, melyeken legyen áldás minden időben.

Az óriási közönség áhitattal hagyja el a templomot s mindenki örül, hogy a felemelő ünnepség tanuja, megélője lehetett.

Istentisztelet után mintegy 300 teritékes ebéd is volt a koll. tornateremben, hol leleplezték a Főt. urnak Hosszu Márton művész által megfestett, nagyon jól sikerült képét s a K. K. A. S. E.

sportegylet átadta elismeréséül színeit és sok érdekes pohárköszön-
tőben éltették az ember legdrágább értékeit.

Egyszerűen magasztos volt a pillanat, mikor Dr. Hirschler
József prelátnak, a r. katolikus kiváló főpap s Dr. Balázs András
kanonok elismerése és nagyrabecsülése jeléül megcsókolta a Főt.
püspök ur kezét.

Mi erdélyi kulturáért és művelődésért küzdő Egyházak eggyé
és nagygyá lettünk e magasztos ünnepeken.

Istennek áldása legyen és maradjon szeretett Főpásztorunkon,
Egyházunkon és magyar kulturánkon.

Dr. Kiss Elek.

oo

Imádság

**a kolozsvári unitárius templomban Ferencz József
püspök 90. évünnepén.**

Elmondotta **Dr. Boros György** főjegyző.

Életünk adója és megtartója, örökéltű Isten! Szent álmélko-
dással borulunk le nagy hatalmad és végtelen jóságod előtt. Hatal-
mad méreteit emberi elme föl nem foghatja. Jóságod mélységes
tengerében fürdik lelkünk. Midőn ebbe az Óceánba tekintünk, a
magunk arculatját látjuk és szégyenérzettel kérdezzük, mivel érde-
melfé, hogy magadhoz hasonlónak tereintted az embert. Nemcsak
élővé, hanem teremtvé, akaratod megvalósítójává tetted Őt.

Fölvonulnak lelki szemeink előtt a próféták, apostolok, az
imádkozók és szószólók seregei. Ők láttak Téged. Ők hallották
hívó szavadat: járj én előttem szüntelen és légy alázatos. Ők meg-
értették, hogy azért érintetted eleven szénvel ajakukat, hogy meg-
tisztuljon és szóljon az Urról csodálatos dolgokat. Ők fölmentek a
Nebő hegyére és betekintettek az Igéret földjére. A fellegek dör-
gései közben hallották hangodat, és villámaid világosságánál szem-
lélték a földet. Arcal leborulának és imádták az örökkön-örökké
élőt, kinek ítéletei edesebbek a méznél. Örömmel örvendeztek imá-
dásod szent hajlékában és szünetlenül imádkoztak Istenöknek, ki-
nek jósága megmarad mindörökké, mert tudták, hogy amely imá-
ság hitből vagyon, meggyógyítja a beteget.

Isteni atyaságodnak legfőbb bizonyosságul tekintjük, hogy
nemcsak a régieknek, hanem az utódoknak és a jelenieknek is
gondoskodtál szent akaratod hirdetőiről, jó pásztorokról, akik éle-
tüköt adják a nyájért.

Te neked köszönjük a legjobbat, aki azt mondotta, nincsen
több jó, hanem csak egy: az Isten; a legbölcsebbet, aki megmu-
tatta, hogy tőröké és szenvedőké a mennyek országa; aki legjob-
ban tudott szeretni, de azt hirdette, hogy Te Isten, Te vagy a
szeretet.

De neked köszönjük a mi hitünk sáfárait, akik futottak, de
nem fáradtak el; szenvedtek, de boldognak érezték magukat, mert

NŐK VILÁGA.

Az Amerikai Unitárius Nőkszövetségének titkára Mrs. John és Mr. Connel Kolozsváron.

A Kolozsvári Unitárius Nőkszövetségének érdekes vendégei voltak július 20—24. napjain. Londonban a Britt és Külföldi Unitárius Társulat alapításának 100 éves évfordulójára rendezett ünnepekre átjött Mrs. St. John titkár, lejött tájékozást szerezni a Prágai, Budapesti és Erdélyi Unitárius Nők egyleti életéről. Londonból Mr. Connel lewesi unitárius lelkésszel utaztak, aki tevékeny hive az Angol Unitárius Nők Szövetségi mozgalmának.

Kolozsvár unitárius nőinek az egyleti élet terén működő, buzgó, lelkes társasága gyűlt össze jul. 21-én délután a Kollégium disztermében. A Nőszövetség gyűlését Ferencz József püspök nyitotta meg, melegen üdvözölve a vendégeket. Majd Dr. Kauntzné Engel Ella az itteni Nőszövetség buzgó apostola szép beszédben fűzte szorosabbra a tengerentuli unitárius nők és az erdélyi unitárius nők közötti kapcsolatot. Kauntzné öngyásága, mint a Nőszövetség agilis szervező erővel rendelkező s mint a nőmozgalom tolal is harcoló tagja ismeretes előttünk, ezen a gyűlésen, mint hatásosan, lendülettel beszélő szónok mutatkozott be, aki a szívekhez tud szólni.

A kedves üdvözlésre *Mrs. St. John* a következő beszédet mondotta:

Püspök ur és Kedves Barátaim!

Kedves emlékek ujulnak fel lelkemben e történelmi nevezetességű városban és e teremben. Arra a jelenetre gondolok, amikor 1910. évben Berlinben az Unitárius Nők Nemzetközi Szövetségét szerveztük s onnan idejőve itt először beszéltem. Ennek, az akkor alapított szövetségnek a gyűlését tartottuk Londonban, most a centennarium alkalmával. Több országból voltak ott képviselőink s sajnálatomat kell kifejeznem afölött, hogy az Erdélyi Nőszövetség tagjai közül senki sem jött el. Ezen a gyűlésen többek között arra nézve hoztunk határozatot, hogy akik mint tagok az évi 10 shillinget nem tudják megfizetni, évi 4 sh. befizetése mellett is tagok maradhatnak. Reméljük, hogy ezt mindenki megtudja fizetni, viszont csak az becsüli meg munkánkat, aki fizet is érte. Elhatároztuk, hogy egy nemzetközi lapot fogunk indítani, mely az eddig kiadottnak a folytatása lesz s évenként négyszer fog megjelenni angol francia és német nyelven. Amennyiben az Erdélyi Szövetség megrendelni óhajtja Miss Brook Herford címére kell írni. Herford kisasszony panaszol, hogy ő Londonban kevesebb raportot kap Erdélyből, mint én kapok Bostonban.

Londonban a gyűlésen Amerikából jelen volt a Szövetség elnöke, titkára és külföldi levelezője. Találkozásunk arról győzött meg, hogy egymáshoz lélekben közel állunk. A londoni gyűlésről Prágába utaztunk, ahol nagy új unitárius gyülekezet van. Gyűlésünkön 1300-an voltunk jelen, melyen Magyarországról Dr. Csiki is jelen volt s beszélt is. A prágai mozgalom lelke Dr. Capek lelkész és neje. Egy társaság a prágai gyűlés után Budapestre utazott s ott szép istentiszteleten vettünk részt.

Erdélybe Dr. Csiki vezetett. Ugy érezzük, hogy itt szent helyen állunk, mert az erdélyi unitárius egyház mindnyájunknak anyagyháza. Bárcsak hosszasabban maradhatnánk itt s jelen lehetnénk az aug. 9-iki ünnepélyen. Az Amerikai Unitárius Nőkszövetségének hozom üdvözlétét, amelynek 25.000 tagja van. Ott a Szövetségek szétszórta élnek, a keleten lakóktól a nyugatig 3000 mértföld választja el. A Szövetségek munkáit bizottságok végzik. Ezek között van a Nemzetközi Ügyek Bizottsága, melynek én vagyok a titkára. Célja ennek az, hogy a világon levő szövetségek kezét fogjanak és együtt érezzenek. Römmel fogom majd otthon elmondani, hogy itt a Püspök ur és családja milyen szívesen fogadtak. Szeretném, ha nyelvükön beszélni tudnék, de magyarul csak annyit tudok, amit tizenöt évvel ezelőtt tanultam: az Isten áldja meg.

Az egyes szövetségek mikor munkára összejönnek, az összejövetel istentisztelettel kezdődik, azután a végzett munkáról szóló jelentéseket hallgatjuk meg, mely után vallási, társadalmi, bibliai tárgyú felolvasás van. Vannak varróösszejöveletek. Amit azokon varrnak az ugynevezett Bazár részére varrják. A Bazár az az alkalom, melyen a varróösszejöveleteken készített munkákból kiállítás rendeznek, azokat a kiállításon eladják s a begyűlő pénzt a gyülekezet fenntartására, nem egy helyen a szegény gyermekek ruházására fordítják. A helyi szövetségek munkáját a helyi szükségletek szabják meg. A befolyó összegből szokták az egyház fenntartására, pap fizetésére, misszió célra adományozni. Az elmúlt évben a Szövetségek a gyülekezetek fenntartására 300,000 dollárt (hat millió leut) gyűjtöttek. Nem mindig azok adnak sokat, akiknek sok van. A bostoni szövetség, ahová én is tartozom, fizeti egy meadvillei teol. hallgató évi elátási díját.

Van egy sziget, neve Isle of Schoals (kopár sziget) a szárazföldtől 10 mértföldre. Ez az unitáriusok tulajdona. Minden nyáron egyszer ide gyűlnek össze a Szövetségek tagjai. Éppen a legközelebbi szombatön jönnek össze testvéreink ott. Egy szálloda (250 személy befogadására), kápolnán s néhány nyaralóépületen kívül a szigeten csak a kopár sziklák, meg azok vannak, akik odamennek. Korábban halászközpont volt. Szeretném ezt a helyet bemutatni a közönségnek, amikor ott istentisztelet van, a gyülekezet a kápolnába nem fér be, hanem sokan kinn a kősziklákön telepednek le s onnan hallgatják az imát és beszédet. Ott is a levelező, szegény tanulókat segítő s a családban a vallásos nevelést előse-

gító bizottságok üléseznek. Délutáni órákban letelepednek a parti sziklákon és gyönyörködnek a tengerben. Szép időben naplementekor a szabadban tartanak istentiszteletet, este pedig az imaházban. Erre mindenki gyertyával a kezében megy, amit két összeszegzett fára tesz. Összegyülés előtt az imaház sötét. Az istentisztelet bibliaolvasásból, elmélkedésből és énekből áll. Az elindulástól a hazaérkezésig egy szót sem beszélnek egymással. Ilyen összejövetele van a Világi Emberek Szövetségének (Layman's Leage), Vasárnapi Iskolai Társulatnak. Ennek a helynek a hangulata feledhetetlen hatást tesz az összegyűlőkre. Ifju emberek, akik ide eljönnek, itt határozzák el magukat a papi pályákra. Sajnálom, — ismétlem — hogy a szombaton kezdődő összejövetelen nem lehetek ott, de örvendek, hogy itt Önök között vagyok.

A beszéd után Dr. Csiki kiemelte Mrs. St. John személyes érdemeit a Szövetségi munkában.

Mr. Connel lewesi angol lelkész az Angol Nők Szövetségének munkájáról a következőket mondotta. A Britt Szigetek Unitárius Nőinek gyűléséről nem érzem illetékesnek magamat beszélni azért, mert férfi vagyok. Sajnálom, hogy a kolozsvári centennáriumon nem lehettem jelen. Nem feledem el soha azokat, amiket Prágában a Nők Szövetségének a képviselője mondott. Angliában csaknem minden gyülekezetben van Nők Szövetsége. Rendesen hetenkint gyűlést tartanak, istentisztelettel kezdődik, ami bibliaolvasásból, imából és énekből áll. A központi Nők Szövetsége írásban küldi ki utasításait, melyeket a gyűlésen felolvasnak, megbeszélik a tartalmát. Aztán saját dolgaikat tárgyalják meg. Amely gyülekezet Bázárt rendez, oda kézimunkát küldenek. Ez kölcsönös munkára és tiszteletre tanít. Az Angol Unitárius Nők Szövetsége évi közgyűlését a Társulat más gyűléseivel egyszerre, pünköst hetében tartja. Erre az ország különböző részeiből sokan eljönnek. A folyó évben tartott gyűlésen magam is résztvettem, a hátulsó padban leültem, a gyűlés tárgyait végighallgattam s azzal a meggyőződéssel távoztam el onnan, hogy a Nők Szövetsége vallásos életünk fontos szerve. Az az ügy, ami megnyeri saját részére a nőket, nem vehet el. A buzgóság, amit unitárius nőink részéről tapasztaltam, meghatott. A Nőszövetség munkájához tartozik, hogy azokkal a nőekkel és leányokkal, akik a gyarmatokra mennek, összeköttetést tart fenn. Mikor erre az utra indul valaki, a titkár az ottani Nőszövetséget értesíti, hogy ott várják és szíves fogadtatásban részesítsék. Könnyű elképzelni, hogy milyen hatása van ennek arra, aki először megy idegenbe. Hasonló munka ehhez az, hogy a Nők Szövetsége tagja más országokban lakó lányokkal leveleznek s így közöttük barátság fejlődik ki. Levélben elmondják, hogy mivel foglalkoznak s így egymás életét megismerik. Mint férfi, talán ezekben eleget is mondtam e tárgyról.

Átadom Önöknek a Britt Unitárius Nők üdvözlését s hálásan köszönöm Dr. Kauntzné szavait. Mint nyári szabadságon levő lel-

kész utazom s nem reméltem, hogy ide is eljutook. Pedig régóta készülök ide, hogy egyházaikat meglássam. Érdeklődésem 30 évvel ezelőtt ébredt fel Erdély iránt, amikor Oxfordban együtt tanultam Józán Miklóssal. Lőfi Ödönnel való barátságom fokozta érdeklődésemet. Tőlük tanultam tisztelni a Dávid Ferenc és Ferencz József nevét, aki ma minket vendégül látott. Gyűléseinken többször találkoztam Dr. Borossal, kitől történelmüket tanultam meg s szivessége, melylyel érkezésünkkor fogadott, lekötelez. Örvendek, hogy Csikivel is találkozhattam s neki köszönhetem, hogy ma itt vagyok. Hiszem, üdvözetük nemcsak személyemnek, hanem az Egy Isten hitét valló gyülekezeteinknek is szól. Adja az Isten, hogy a szeretet, me'y két ország unitáriusait összeköti egy jobb jövő kezdete legyen. Szives fogadtatásukat, melyben részesítettek, újból köszönöm. Azt mondják, hogy aki idegen földeket ismer meg, saját hazáját jobban becsüli. Én utamon azt tanultam meg, hogy mennyi jó lélek van ezen a földön. Mrs. St. John távolabbról jön, mint én, de abban egyek vagyunk, hogy szivességükért elég hálásak nem lehetünk. Ugy Prágában és Budapesten, mint itt szivesen fogadtak, szeretetükkel elhalmoztak, fogadják érte hálás köszönetünket.

A beszédek után Ürmösi Károlyné a kolozsvári Nők nevében üdvözölte a vendégeket, amit angol nyelven Sámi Magda kisaszszony, a Charming House Scholl volt növendéke olvasott fel.

A gyűlésen az üdvözeteket magyar nyelven Dr. Boros György igen kedvesen tolmácsolta. Kiss Sándor a kolozsi egyletnek a testvér amerikai gyülekezet egyletével való kapcsolatáról szólott. A gyűlés a püspök ur szavai zárták be.

Mrs. St. John és Mr. Connel július 24-én autókírandulást tettek Torda, Torockó s az aranyosszéki gyülekezetek megtekintésére. A többek között a kövendi templom szépsége lepte meg kellemesen. Bájos jelenet volt Tordán, amikor a papi családnál töltött élvezetes percek után Józán Miklós édesanyját kerestük fel. Az egyszerű kis házban, szerényen két szobában élő édesanya könnyes szemekkel említette fel, hogy mikor fia megszületett már árva volt. Mr. Connel felemlítette, hogy tanuló korukban barátja sokszor emlegette édesanyját. Józán édesanyjától az Unit. Nőszövetség titkára csókkal bucsuzott el.

Hazafelé jövet egy rövid kolozsi kitérőt, az idő rövidsége miatt, kellett elhagynunk. Hiszem, hogy akik ezt a kedves egyszerű nőt, a híres lelkész St. John özvegyét megismerték és beszélni hallották, el nem feledik egyhamar. Mr. Connel lelkésznek, ennek az őszbe vegyült, egyenes tartású, kedves arcú skót embernek benső lelki nyugalmat visszatükröző egyénisége is sokáig fog élni azokban, akik látták és hallották. Bizonyos vagyok benne, hogy vendégeink Dr. Kauntzné szivességéről és az Erdélyben látottakról és hallottakról sokat fognak otthon a Nőszövetségi összejöveteleken beszélni.

Kiss Sándor.

Egyleti élet és munkásság.

Lelkészi továbbképző előadások és megbeszélések.

Az általános unitárius lelkész kör f. évi szeptember 1., 2., 3. napján Székelykeresztúron az unitárius főgimnázium helyiségében továbbképzésre szánt tudományos és gyakorlati irányú előadásokat rendez az alábbi terv szerint:

Szept. 1.-én:

- D. e. 8 órákor: 1. Istentisztelet bibliamagyarázatokkal. Útő Lajos sz.-keresztúri lelkész.
2. Elnöki megnyitó. Kovács Lajos elnök.
3. A modern vallásbölcselet problémái. Dr. Varga B.
4. Az unitárius lelkész helyzete és szerepe külföldön. Dr. Boros György.
5. Védekezés a szekták ellen. Ajtay János lelkész.

- D. u. 4 órákor: Hitéletünk elevenítése. Marosi Márton lelkész.
A hívek egyházfegyelmezése. Antónia M. lelkész.

Szept. 2-án:

- D. e. 8 órákor: 1. Istentisztelet bibliamagyarázattal. Ifj. Sándor G.
2. Az ó-testamentum értékei. Dr. Kiss Elek.
3. Főbb jellemvonások a kereszténység történetében a hegyibeszédőtől Szt. Agostonig. Csiő Salamon.
4. A németországi vallásos élet jelen állapota. Benczédi Pál.

- D. u. 4 órákor: 1. Liturgiánk reformja. Keresztesi Dénes lelkész.
2. Niebergall Frigyes nézetei a hitoktatás reformjáról. Dr. Varga Béla.
3. Pénzkezelési javaslatok ismertetése. Németh Albert.

Szept. 4.-én:

- D. e. 8 órákor: 1. Istentisztelet bibliamagyarázattal. Biró I. lelkész.
2. A Krisztustan a XX. században. Gálfi Lőrincz.
3. Unitárizmus és összehasonlító vallástudomány. Dr. Kiss Elek.
4. Missiónk. Dr. Boros György.

- D. u. 5 órákor: 1. Megbeszélések a jövő programjáról.
2. Ünnepeles Istentisztelet a templomban. Egyházi beszédet mond: Keresztesi Dénes,

Este a székelykeresztúri egyházközség műsoros estélye.

Midőn ez előadásokra a lelkész kör összes tagjait és minden érdeklődőt ezuton tisztelettel meghívok, jelezni kívánom, hogy elszállásolásról és közös, lehetőleg olcsó étkezésről gondoskodva lesz. Akik elszállásolásra számot tartanak és a közös étkezésben

részvenni óhajtanak, legkésőbb augusztus 1-ig jelentkezzenek Ütő Lajos székelykereszturi lelkész afiánál. Kedvezményes vasúti igazolványokért a lépést megtettem.

Brassó, 1925. július 17.

Kovács Lajos.

Az Udvarhelykői Dávid Ferenc-Egylet 1925 év július 26-án Recsenyében tartotta évi rendes közgyűlését Ürmösi József elnök vezetésével. Az istentiszteletet vezette Kovács Lajos brassói lelkész, ki Ap. Csel. 4. rész 20. verse: „Nem tehetjük, hogy amit láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk“ alapján igazi lelkes unitárius szellemű beszédet mondott. Buzdított az unitárius hit-eszmék ápolására és egyházunk iránti kötelességeink teljesítésére. Ima és beszéd közt a recsenyédi dalkör szépen énekelt. A templomi éneket művészi harmonium játékaival vezette Pálffy Ákos hszentpáli énekvezér. Ürmösi József elnöki megnyitójában beszélt „a köről, melyet az építők megvettettek, de azért a szegeletnek fejévé lett“. A műsor kimagasló pontja Nagy Lajos székelykereszturi tanár Népművészetünkről tartott hangulatos felolvasása, melynek tartalma, igazi székely zamatú stílja mindvégig lekötötte a népes gyülekezet figyelmét. E felolvasás az Unitárius K. Naptárban jönni fog. A szavaltatok közül kiemelkedett Gál Irén tanítónő szavallata. Szépen szavaltak Kovács Zsigmond gimnázista, Bomhér Eszter, Kovács Jula székely lányok is. Pálffy Margitka kisasszony két megható operáriát énekelt igazi átérzéssel Pálffy Ákos harmonium kísérete mellett. A homoródszentimrényi vegyes dalárda Zoitán Sándor lelkészük vezetésével nagy sikert aratott mindkét ízben. A lélekemelő műsort — miután Ürmösi elnök megköszönte a szereplők szíves munkáját, fáradozását — a 278. sz. záróénekekkel zártuk be. A szépen sikerült műsor után az egylet ügyeit tárgyalták a tagok. E tárgyalás közben a gyűlés egyhanguan magáévá tette azt az indítványt, hogy a komoly idők követelte egységes közszellem megeremlése végett a lényegében azonos célú Irodalmi Társaságot illesszük bele a D. F. Egyletbe. A személyi kérdések megoldása miatt mindkét egyesület vezetősége mondjon le a D. F. Egyletben szervezzük meg azt a munkakört, melyet eddig a két egyesület teljesített. A gyűlés kéri az illető egyháztársadalmi szervezeteket, hogy ezen határozatot a lapokból minden külön írat nélkül is szíveskedjenek megfontolás tárgyává tenni.

Jelenvolt tudósító.

Mult számunkban közölt kereszturi ünnepségen, melyet a Nőkészövetsége rendezett, az említettek mellett szerepeltek még zongora: Szentmártoni Kálmánné; szavallás: Ütő Lajosné; hegedű és zongora: Dr. Müllerné, K. Dichler I.; vigjelenet: Mátéffy Tercsi, Rácz Zsuzsika, Derzsi László; fuvola: Nagy Lajos tanár, zongora-kíséret: Wégler Gyula zenetanár.

A fehéregyházi Petőfi ünnepélyen a beszédet nem Nagy újszékelyi lelkész mondta, mint a lapok állították, hanem *Ütő Lajos* kereszturi unitárius lelkészünk.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

*Összes egyházközségeink, azoknak férfi és női küldöttségei, lelkészei, gondnokai, tanítóinak és tanárainknak születésem 90-ik évfordulója alkalmából nyilvánított meleg üdvözlését hálásan köszönöm.
Kolozsvár, 1925. augusztus hó 20-án.*

Ferencz József
unitárius püspök.

Dr. Boros György püspökhelyettes a marosköri egyházközségekben. Helyszüke miatt csak röviden jelenthetjük, hogy Dr. Boros György egyházi főjegyző, püspökhelyettes augusztus hó folyamán püspöki vizsgálószéket tartott a Maroskörben, amely alkalommal minden egyházközségünket végiglátogatta.

A kolozsvári unitárius egyházközség közgyűlése. A kolozsvári unitárius egyházközség aug. 2-án délelőtt tíz órakor tartotta meg évi rendes közgyűlését Dr. Ferencz József egyházk. gondnok és Ürmössy Károly esperes elnöklete alatt. Dr. Ferencz József megnyitó beszédében sajnálattal emlékezett az unitáriusok érdemes lekipásztorának, Péterfi Dénesnek haláláról, aki nemrég hunyta le örök álmra szemeit. Ezután Hadházy Sándor pénztáros terjesztette elő jelentését, amelynek elfogadása után az egyházközség a kilencvenedik születési évét ünneplő Ferencz József püspök jubileumának részleteit tárgyalta meg. A választások során Ormai Kálmán nagyvállalkozót érdemeinek elismeréséül örökös tb. kebli tanácsossá választották meg. Ez alkalomból a közgyűlés tagjai lelkes óvációkban részesítették a kitüntetettet s Ürmössy Károly esperes szavakkal ismertette az ő érdemeit, hitbuzgóságát. Az egyházközség körüli képviselőjének S. Nagy Lászlót, iskolaszéki tagoknak pedig Gál Kelemen dr. igazgatót, Hadházi Sándort, Pálfi Mártont, Ürmössy Jenőt, Nagy Józsefet, Szabó Rezsőt és Patakfalvi Zsigmondot választották meg. Dr. Lukácsi József, dr. Gyergyai Árpád, Pálffy László, Vass Domokos, S. Nagy László, Székely Sándor, Dézsi János, Dezső János, Komjátszeghi Lajos prezbiterek, Bázsza Lajos, Nanovszky László és Simon István egyháziak lettek. Az újonnan választott tagok esküje után az ülés véget ért.

Ormai Kálmán. A kolozsvári unitárius egyházközség legutóbbi közgyűlésén az egyházközség tagjai egyhangu lelkesedéssel örökös tiszteletbeli kebli tanácsosnak választották Ormai Kálmán atyánkiát. Ormai Kálmán: van-e unitárius, aki nem ismeri ezt a nevet s lehet-e bárki is közülünk, aki ne a legnagyobb örömmel vett volna tudomást arról a szép és nagy kitüntetésről, amellyel a kolozsvári egyházközség igyekezett leróni szerény halálját leghűségesebb, legönzettelenebb tagja iránt. Ez a kitüntetés a legnagyobb, amivel az egyházközség felékesítheti kiváló tagját, egészen bizonyos tehát, hogy a végzett munka, az érdemi is ép olyan nagy és jelentős, mint amekkora az elismertetés, a dekorum. De az Ormai Kálmán munkássága, amit állandó érdeklődésével, soha nem fáradó lan-

kadatlan ügybuzgalmával, senkit sem kérdező, semmi mellékgondolatokat nem tápláló önzetlen nagy áldozatkészségével végzett ugy egyházközségünk, mint egész egyházunk egyetemes érdekeiért, ennél a dekorumnál is többet érdemelt és többet kapott: mindannyiunk szeretetének és hálás elismerésének koszoruja fonta körül Ormai legujabb egyházi kitüntetését. S ha itt-ott a végeken volna valaki, aki eddig nem ismerte az ő nevét, az ő értékes egyházi munkásságát, buzgóságát, most tanulják meg és állítsák példaképül maguk elé, mint az önzetlen áldozathozatal, anyagi segítőerő legeiső példáját. Aki nem kért soha ellenszolgáltatást, de mindig legelőször juttatott a mi szegény egyházunknak s amit juttatott, nemcsak szívesen adta, de mindig legelőször járult bajaink segítéséhez. Aki pedig így tesz: azt mi soha nem felejtjük, annak a neve mindenkor ott él a mi szívünkben az utódok emlékében s aranykönyveinkben. Vegyetek példát róla, testvéreim a magyar kultura és Dávid Ferenc hitében és kövessétek az ő nemes áldozatkészségét.

(S. Nagy László)

Felavató ünnepségek Árkoson. Lélekemelő ünnepélynek volt részese a mult hó 19-én árkosi unitárius egyházközségünk, mely ekkor avatta fel ujonnan épített kántortanítói lakását, 3 tantermes szép iskoláját és hét és fél mázsás nagy hárangját. Már a kora reggeli órákban egymást érték az érkező vendégek kocsii, szekerei s ünnepi színt öltött az egész község. 10 órakor az új harang szavára tömött sorokban igyekezett az ünneplők serege a templom felé, hol a helybeli önkéntes tűzoltóság fuvózenekara szórakoztatta a gyülekezőket, hogy részese legyen a lélekemelő istentiszteletnek, melyen a nagyszabású felavató beszédet Csifó Salamon egykori lelkész, teol. tanár tartotta Taar Géza nagyjait lelkésznek áhítatos imája után, majd művészi orgonakisérettel előadott egyes karének és énekedett járultak hozzá az áhítat emeléséhez. Bezárta az istentiszteletet a csaknem végevárhatatlan hosszú sora az adakozók nevének, kik kb $\frac{1}{4}$ milliót áldoztak alig pár év alatt az anyaszentegyház oltárán, tanubizonyságául annak, hogy ime minő csodát mivel a hit ott, hol a jó pásztor készséggel követi a nyáj. A 340 teritékes közebeden szellemes pohárköszöntők, férfi kar és cigányzene szórakoztatták a fehér abrosz mellé sereglött ünneplőket. Isten adjon sok ilyen ünnepséget az unitárius egyháznak!

10.000 (tízezer) leus alapítványt jelentett be Keresztesi Dénes szentgericei lelkész a theol. akadémia javára Marosvásárhelyen a körübeben Dr. Kiss Elek dékának bornélküli pohárköszöntőjére. Legyen e nagyon tény világitó fákllya!

Orgona-harmonium, elsőrendű linci Hofberg-gyármány, matt tölgyfa szekrényben, 2 manuallal, 10 kézi és 2 térdregiszterrel, gyönyörű erőteljes hanggal, nagyobb templomok részére is kiválóan alkalmas: jutányos áron eladó. Érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ad Baczó Lajos ref. lelkész, Petrilla-Lónyatelep (Hunedoara).

Aranyosszék ünnepe. Az aranyosszéki teológiai ifjúság Pataki András várfalvi lelkészünk letkes és fáradhatatlan vezetése mellett továbbfolytatta áldásos missziói munkáját, valamint teológus ifjaink anyagi segítségét célzó ünnepségeit. Aug. hó 23-án Kövenden és Bágyonban tartottak vallásos ünnepségeket, amelyeken Kolozsvárról ismételtén S. Nagy László vett részt felolvasásaival, de megjelent azokon Lőrinczy Dénes tordai esperes is, aki Bágyonban lelkes és mélyenszántó bezáró beszédével valósággal magával ragadta hiveink lelkét s új hitet és bizalmat öntött beléjük. Ugyancsak ki kell emelnünk Ádámosi Gy. kövendi lelkészünk ügybuzgalmát, aki szintén szép sikerrel működött közre a Kövendi ünnepség érdekében s gyönyörű beszéddel szólt a gyülekezetnek. Bágyonban Kovács Imre lelkész buzgólkodott az estély érdekében. Mindkét helyt szerepeltek Major Sándor, Kővári Jakab, Pataki András, valamint Pusztai Pál, fiatal kolozsvári előadóművész, továbbá Pető István Kövenden, Erdős Mihály tordai énekesvezér, Tóth Béla, Csorogvai Lajos Bágyonban, ahol a helyi fiatalsággal együtt „A betyár kendője“ c. népszínművet is előadták. Lélekben és kulturában gazdagodtak, akik résztvettek ezen ünnepségeken.

Azon leszünk, hogy az Unitárius Közlöny szétküldésében néha fel-felmerülő nehézségeket leküzdjük, de kérjük a pontos címet és a helyváltoztatás bejelentését is.

Az „Unitárius K. Népnaptár” változatos, érdekes, gazdag tartalommal, kijavított, átdolgozott vásárjegyzékkel október hó folyamán meg fog jelenni. Felhívok minden öntudatos lelkes unitárius férfit és nőt, ki az unitárius misszió érdekében munkálkodni akar, hogy naptárunkat ne csak megvegye, hanem terjessze is. Unitáriusok vagyunk, tartsunk össze!

Tájékoztató az Árvaleány-Nevelő Otthonról.

(Calea Dorobă ților 54)

Az Árvaleány-Nevelő Otthonba felvétetnek mindazok az egészen árva vagy félárva, 7—18 éves, bármely vallású leánygyermek, akik Kolozsvárt valamely leányiskolában óhajtják tanulmányaikat végezni.

Fizetendő egész évre (255 nappól álló szorgalom időre) 12.000 leu ellátási díj és évi 600 leu mosatási díj. Ez összegért a felvett árvák naponként háromszori étkezésben részesülnek, lakást nyernek fűtéssel, világítással, a mosatási díjért fehérneműiket az intézeti mosónő fogja kimosni. *Az elnökség fenntartja magának a jogot, hogy a piaci áraknak megfelelően az ellátási díjakat emelhesse vagy leszállithassa.*

Akik az intézetbe felvétetni óhajtanak, azok tartoznak felvételük érdekében az Árvaleány-Nevelő Otthon Elnökségéhez címzetten bélyegtelen kérést benyújtani (Nagy Jenő titkár, Cluj, Str. Cogălniceanu 19. címre) s a kérvényhez csatolni keresztlevelet, orvosi bizonyítványt, iskolai bizonyítványt, a szülők halotti bizonyítványát. E kérést legkésőbb f. évi szeptember hó 10-éig kell beadni.

A díjfizetés havonként előre, 1—5-ike között eszközlendő az intézeti árvaanyánál. Akik felvételüket óhajtják, tartoznak az első hónapra esedékes összeget, 1200 leut biztosítékul egyidejűleg beküldeni. Ezt az összeget a folyamodó elveszti, ha felvétel esetén a növendék helyét el nem foglalja, viszont, ha fel nem vétetik, biztosítéka vissza fog térítettetni. A díj megfizetése egész évre kötelező, még abban az esetben is, ha az illető árva növendék tanév közben, az elnökség előzetes beleegyezése nélkül, eltávoznék, vagy ha hármikből hosszabb ideig távol lenne. Orvosi kezelésről az intézet gondoskodik, de az orvos díjazása és a gyógyszerek árának fedezése az illető növendék terhe.

Felsőruhát minden növendéknek lehetőség szerint kell hoznia. Fehérnemüből szükséges: 3 ing, 3 nyári-, 3 téli nadrág, 3 hálókabát vagy ing, 3 vékony alsószoknya, 2 vastag alsószoknya, 3 mellény, 4 pár harisnya, 4 zsebkendő, 2 fejkendő, továbbá 1 meleg nagykendő, 2 fekete vagy sötétkék házi kötény, 2 pár cipő, 1 pár papucs.

Ágyneműek: matrac vagy szalmazsák (az ágy nagysága: 180 cm. hosszú és 80 cm. széles), párna, 1 paplan, 1 pokróc, párna-és paplanhuzatból 2—2 rendbeli, 3 alsólepedő és 1 fehér ágycserítő.

Egyéb tárgyak: 1 drb. hatszemélyes abrosz, 3 pohártörölő, 3 asztalkendő, 2 tányértörölő, 2 portörölő, 4 törülköző, fog-, haj-, ruha-és cipőkefék, mosdószappan, szappantartó, hajtáska, 1 pléh mosdótál, fürdőruha, fürdőlepedő. Az összes fehérnemű megbetűzendők.

Az ellátás a jelentkezés után következő napon kezdődik. Kérdőzködésekre az intézet titkára válaszol (cime fentebb) ha az illető bélyeggel ellátott válasz-levelezőlapot mellékel.

Cluj-Kolozsvár, 1925 augusztus 6.

Az Árvaleány-Nevelő Otthon Elnöksége.

.....
Hivatalos közlemények.

XVII. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg jelent augusztusi köriratokról: 1400/1925. Körirat lelkész afiaihoz a sz.-kereszturi lelkésztovábbképző tanfolyam és kedvezményes vasúti jegy tárgyában. 1415/1925. Körirat esperes és lelkész afiaihoz az E. Főtanácshoz tartozó jelentések, jegyzőkönyvek stb. aug. 25-ig felterjesztése tárgyában. 1482/1925. Körirat az iskolaszékekhez az elemi iskolai beiratások és tanítás megkezdése tárgyában. 1432/1925. Körirat iskolaszékekhez az iskolai térképekről és a beiratások eredményének okt. 1-ig jelentéséről.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálfli Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes szám ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egyet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17sz.